

Nr 44

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ersättning till Mattias Forslund i Vojakkala för viss krigsskada.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Grym m. fl.* (I: 48) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.* (II: 69), har hemställts, att riksdagen må till ersättning till Mattias Forslund, Vojakkala by, Alatornio socken, för viss krigsskada å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 14 000 kronor.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 69 följande.

I anledning av motioner vid 1955 års riksdag beslöt riksdagen att till ersättning till Vilhelm Kenttä för viss krigsskada å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag å 14 000 kronor.

I motionerna i fråga (I: 250 och II: 293) yrkades att ett belopp av 38 000 kronor, eller det belopp som efter prövning kunde bedömas skäligh, skulle tillerkännas vardera Mattias Forslund och Vilhelm Kenttä i Vojakkala by, Alatornio socken. Med hänvisning till motiveringen i förenämnda motioner må här endast anföras:

Forslund och Kenttä fingo under hösten 1944 sina gårdar nedbrända av tysk militär, som retirerade genom Finland. På grund av att de voro svenska medborgare erhöles de emellertid ej krigsskadeersättning av finska staten, motsvarande vad finska medborgare erhöles. Ej heller från tyskt håll kunde de få ersättning för de förluster de oförskyllt åsamkats. Dessa förhållanden motiverade, att Kenttä beviljades förutnämnda bidrag å 14 000 kronor.

I fråga om Forslund hade statsutskottet (utlåtande nr 165/1955) kommit till den slutsatsen att han ej missgynnats i jämförelse med finska medborgare. I utskottsutlåtandet anfördes sålunda följande:

Forslund har på grund av brandförsäkring i april 1948 erhållit viss ersättning. En ansökan av honom om ytterligare ersättning från finska staten har avslagits under hänvisning till att icke ens finska medborgare, som lidit skador på grund av kriget i Nordfinland och som mottagit dylik brandförsäkringsersättning, är berättigade till ytterligare ersättning. — — —

För bedömning av denna fråga är det av betydelse att klarlägga huruvida den omständigheten att nämnda personer är svenska medborgare försatt dem i sämre läge med avseende på ersättning från finskt håll än om de varit finska medborgare, som fått sin egendom förstörd genom ifrågavarande krigshandlingar. Beträffande Forslund måste denna fråga besvaras nekande, som av tidigare anförda framgår.

Gentemot detta utskottets uttalande måste följande erinringar göras:

1. Då det framhålles, att Forslund på grund av brandförsäkring fått »viss ersättning» för åsamkade skador, må det samtidigt konstateras hur denna

ersättning står i relation till skadorna. Den brandförsäkringsersättning, som Forslund mottagit, utgjorde 68 000 finnmärk, medan skadorna enligt verkställda värderingar ha beräknats till 1 732 000 finnmärk. Den förlust som Forslund åsamkats är sålunda betydande.

2. Då Forslund meddelades avslag å sin framställning om krigsskadestånd, var detta, som av bilagda avskrift i översättning av granskningsnämndens för krigsskadestånd beslut av den 14 oktober 1947 framgår, utslutande motiverat med att Forslund som svensk medborgare ej var berättigad till skadestånd.

3. I och för sig är det riktigt, att finska medborgare ej hade rätt till åtnjutande av både brandförsäkringsersättning och krigsskadestånd. Till detta konstaterande måste dock läggas, att finska medborgare hade att valfritt välja, huruvida de föredrogo den ena eller den andra av dessa ersättningsformer. Denna möjlighet stod ej Forslund till buds. Då han, som statsutskottet i sitt utlåtande anför, uppbar den obetydliga brandförsäkringsersättningen, skedde detta i april 1948. Det skedde följaktligen efter det han fått kännedom om granskningsnämndens beslut av den 14 oktober 1947. Att Forslund i en senare framställning på nytt försökte få hjälp av finska staten och att granskningsnämnden i anledning därav motiverade sitt avslagsbeslut av den 10 augusti 1949 med att Forslund uppburit brandförsäkringsersättningen i fråga, förändrar på intet sätt det förhållandet, att Forslund ej hade någon valmöjlighet.

Vid samma tillfälle och under liknande förhållanden fingo Forslund och Kenttä sina gårdar nedbrända. Kenttä hade av finska staten erhållit ett belopp uppgående till 289 000 mark. Då detta emellertid ej, som fallet var i fråga om finska medborgare, utbetalades i indexbundna obligationer, orsakades han förlust och kom i oförmånligare ställning än finska medborgare. Forslund erhöll endast ovannämnda brandförsäkring å 68 000 mark. Uppenbart synes vara, att han åsamkades en betydande förlust och att han, genom att han inte hade att valfritt välja mellan brandförsäkring och krigsskadestånd, även kom i en oförmånligare ställning till följd av sitt svenska medborgarskap. Det framstår därför som väl motiverat att Forslund beviljas ett belopp motsvarande vad Kenttä under föregående år beviljades.

Utskottet

Såsom i de föreliggande motionerna erinras var frågan om ersättning till Mattias Forslund föremål för prövning av 1955 års riksdag. I de då väckta motionerna I: 250 och II: 293 hade hemställts om en ersättning å 38 000 kronor eller det belopp som efter prövning bedömdes skäligt, såväl till Forslund som till Vilhelm Kenttä, vilken samtidigt fått sin egendom förstörd genom krigshandlingar. I sitt utlåtande nr 165 avstyrkte utskottet detta yrkande. Riksdagen tillerkände emellertid efter gemensam votering Kenttä ett belopp av 14 000 kronor; beträffande Forslund åter innebar riksdagsbeslutet ett godkännande av utskottets ståndpunktstagande. För närmare detaljer får utskottet hänvisa till utlåtandet 1955: 165.

Yrkande har nu framställts att ersättning skulle tillerkännas Forslund med samma belopp, 14 000 kronor, som fjolårets riksdag beviljade Kenttä. Vid ställningstagandet till detta yrkande kan man visserligen konstatera den

olikheten emellan Forslund och Kenttä, att den finska ersättningen till den senare utgått i form av krigsskadeersättning, medan Forslunds gottgörelse utfallit genom brandförsäkringsersättning. Det bör emellertid beaktas att Forslunds från finskt håll utgående ersättning varit betydligt lägre än Kenttä och att den skillnad som sålunda blivit rådande mellan dem på grund av den finska ersättningen ytterligare accentuerats genom den Kenttä av svenska riksdagen tillerkända ersättningen på 14 000 kronor. Då de yttre omständigheterna vid krigsskadans uppkomst var lika i båda fallen synes det utskottet naturligt och rimligt, att vid ställningstagandet till det nu föreliggande motionsyrkandet riksdagens beslut beträffande Kenttä blir bestämmande även i fråga om Forslund och att de sålunda behandlas lika vid bedömandet av frågan om ersättning från svenskt håll. Då någon erinran i och för sig inte synes vara att göra mot storleken av det yrkade beloppet får utskottet — som anser att beloppet bör anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår — hemställa,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 48 och II: 69, till *Ersättning till Mattias Forslund för viss krigsskada* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 14 000 kronor.

Stockholm den 2 mars 1956

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Leander, Näsgård, Gillström, Boman, Hesselbom, Sundelin, Birger Andersson, Thun, Ragnar Bergh, Elfving, Nils Theodor Larsson, fröken Ranmark, herrar Söderberg och Aastrup; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Ståhl, Åkerström, Rubbestad, Petterson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Staxäng, Nihlfors, Cassel, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Hansson i Önnarp och Helén.

Reservation

av herrar *Hesselbom, Birger Andersson, Elfving, Söderberg, Bergström, Åkerström, Petterson* i Degerfors, *Andersson* i Mölndal, *Nihlfors, Gustafsson* i Stockholm och *Karlsson* i Olofström, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Såsom i de föreliggande motionerna erinras var frågan om ersättning till Mattias Forslund föremål för prövning av 1955 års riksdag. I de då väckta motionerna I: 250 och II: 293 hade hemställts om en ersättning å 38 000 kronor eller det belopp som efter prövning bedömdes skäligt, såväl till Forslund som till Vilhelm Kenttä, vilken samtidigt fått sin egendom förstörd genom krigshandlingar. I sitt utlåtande nr 165 avstyrkte utskottet detta yrkande. Riksdagen tillerkände emellertid efter gemensam votering Kenttä ett belopp av 14 000 kronor; beträffande Forslund åter innebar riksdagsbeslutet ett godkännande av utskottets ståndpunktstagande.

När nu yrkande framställts om en ersättning jämväl till Forslund av 14 000 kronor, finner sig utskottet böra erinra om motiveringen till sitt avslagsyrkande vid fjolårets riksdag. Sedan utskottet påvisat att Forslund inte kunde erhålla gottgörelse från tyskt håll, framhöll utskottet beträffande ersättning från finskt håll att Forslund på grund av brandförsäkring erhållit viss ersättning och att inte ens finska medborgare, som lidit skador på grund av kriget i Nordfinland och som mottagit dylik brandförsäkringsersättning, varit berättigade till ytterligare ersättning. Vad angår frågan om ersättning från svenskt håll erinrade utskottet om att Kungl. Maj:t två gånger avslagit framställningar om sådan ersättning. Utskottet fann att den omständigheten att Forslund var svensk medborgare inte försatt honom i sämre läge med avseende på ersättning från finskt håll än om han varit finsk medborgare i motsvarande situation. Ytterligare framhöll utskottet att även andra svenska medborgare torde ha åsamkats egendomsförluster genom krigshandlingar under det andra världskriget, i Finland eller annorstädes, och att man vid medgivande av ersättning hade att beakta konsekvenserna, vilka otvivelaktigt fick anses svåröverskådliga. Utskottet slutade med att anföra, att tillräckligt fasta hållpunkter för ett tillstyrkande av motionsyrkandet inte förelåg och att några nya skäl inte förebragts utöver dem som kommit under bedömning vid frågans behandling hos Kungl. Maj:t. För närmare detaljer får utskottet hänvisa till utlåtandet 1955: 165.

I de nu föreliggande motionerna framhålles att Forslund gjort en betydande förlust på grund av relationen mellan den brandförsäkringsersättning han erhållit och värdet av skadorna på hans egendom. Vidare anföres att Forslund i sin egenskap av icke-finsk medborgare ej haft möjlighet att erhålla finskt krigsskadestånd, medan en finsk medborgare i samma situation skulle ägt välja mellan brandförsäkringsersättning och krigsskadestånd. I anledning härav får utskottet framhålla att utskottets bedömning i föl av frågan om Forslunds läge i ersättningshänseende i jämförelse med en finsk medborgares skedde på grundval av för utskottet tillgängliga handlingar. Den i de nuvarande motionerna återopade valfriheten för en finsk medborgare var visserligen icke då för utskottet känd, men denna omständighet utgör enligt utskottets mening inte tillräckligt skäl att avvika från den ståndpunkt, som utskottet i föl intog i huvudfrågan.

I anslutning till fjolårets riksdags beslut, varigenom Vilhelm Kenttä tillerkändes en ersättning av 14 000 kronor, yrkas i motionerna samma ersätt-

ning till Forslund. I anledning härav vill utskottet framhålla, att ersättningen till Kenttä grundade sig på en i handlingarna förefintlig beräkning, vilken inte utan vidare torde kunna åberopas beträffande Forslund. För egen del får utskottet uttala, att utskottet finner sig sakna tillräckliga hållpunkter för att tillstyrka ett belopp av 14 000 kronor i förevarande fall.

Då utskottet sålunda anser att tillräckliga skäl inte föreligger för ett tillmötesgående av ifrågavarande motionsyrkande hemställer utskottet,
att motionerna I: 48 och II: 69 icke må av riksdagen bifallas.»